

Innst. 446 S

(2012–2013)

Innstilling til Stortinget fra justiskomiteen

Dokument 8:95 S (2012–2013)

Innstilling fra justiskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Morten Ørsal Johansen, Hans Frode Kielland Asmyhr, Åse Michaelsen, Ulf Leirstein og Per Sandberg om en økning i antall og reform av norske fengselsplasser

Til Stortinget

Sammendrag

Stortingsrepresentantene Morten Ørsal Johansen, Hans Frode Kielland Asmyhr, Åse Michaelsen, Ulf Leirstein og Per Sandberg fremmet 11. april 2013 følgende forslag:

- «1. Stortinget ber regjeringen utarbeide og fremme forslag om en plan for å redusere fengselskøene og bygge ut langt flere lukkede plasser innenfor eksisterende murer. Det forutsettes at det ikke gis noen form for strafferabatt for å redusere soningskøene eller at domfelte soner med elektronisk kontroll der dette ellers ikke er normalt.
2. Stortinget ber regjeringen sørge for at alle økonomiske utbetalinger til utenlandske innsatte stoppes med umiddelbar virkning.
3. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å opprette egne varetektsfengsler for utlendinger med redusert standard og i tilknytning til grensoverganger.
4. Stortinget ber regjeringen umiddelbart utarbeide og fremme forslag om en plan med sikte på å overføre alle utenlandske kriminelle til egne fengsler etter modell av prosjektet i Kongsvinger. Da resosialiseringsargumentet ikke er gyldig, og prevensjonsargumentet får økt betydning

for kriminelle utlendinger, forutsettes det at disse fengslene får en redusert standard.

5. Stortinget ber regjeringen se alle forslag i sammenheng med målet om at kriminelle utlendinger skal sone i eget hjemland.»

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Jan Bøhler, Tore Hagebakken, Sigvald Oppebøen Hansen, Anna Ljunggren og Tove-Lise Torve, fra Fremskrittspartiet, Hans Frode Kielland Asmyhr, Ulf Leirstein, Åse Michaelsen og lederen Per Sandberg, fra Høyre, André Oktay Dahl og Anders B. Werp, fra Sosialistisk Venstreparti, Akhtar Chaudhry, og fra Senterpartiet, Jenny Klinge, viser til representantforslaget i Dokument 8:95 S (2012–2013) fra stortingsrepresentantene Morten Ørsal Johansen, Hans Frode Kielland, Åse Michaelsen, Ulf Leirstein og Per Sandberg om en økning i antall og reform av norske fengselsplasser.

Komiteen viser til at soningskapasiteten så langt som mulig må tilpasses behovet. Kriminalomsorgen skal skaffe til veie både soningsplasser for straffedømte og politiets behov for varetektsplasser. Det er viktig for folks rettsoppfatning at straffedømte soner sin straff raskt etter domsavsigelse. Videre er det viktig at politiet får varetektsplasser stilt til rådighet, både for å sikre samfunnets trygghet og for å sikre at etterforskningen ikke blir skadelidende.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til at soningskø-

en da den rød-grønne regjeringen overtok etter regjeringen Bondevik II var på rundt 3 000. Siden 2006 er det opprettet soningsplasser tilsvarende 870 plasser, 657 av disse er nye fengselsplasser. Fra mai i år etableres ytterligere 16 plasser med elektronisk kontroll i Nordland fylke. Soningskøen er per 3. mai på 920. Behovet for soningsplasser er blant annet avhengig av politiets behov for varetektsplasser. Etter at politiets ressurser er økt, har behovet for at kriminalomsorgen stiller soningsplasser til disposisjon til varetekt også økt. Behovet for soningskapasitet følges fortløpende av regjeringen.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre konstaterer at det er et betydelig press på antall fengselsplasser. Dette gjelder både innsatte som soner en dom og varetektsinnsatte. Disse medlemmer deler forslagsstillernes bekymring over utviklingen i fengselskapasiteten.

Komiteen viser til kriminalomsorgens kapasitetsplan med enhetsstruktur for fengsler og friomsorgskontor, som ble utarbeidet av Kriminalomsorgens sentrale forvaltning (KSF) og overlevert departementet i januar i år. Denne planen er en oppfølging av St.meld. nr. 37 (2007–2008) Straff som virker – mindre kriminalitet – tryggere samfunn (Kriminalomsorgsmeldingen). Dette er en omfattende plan med forslag til hvordan kapasiteten i kriminalomsorgen bør settes sammen for å dekke fremtidig kapasitetsbehov, herunder fjerne soningskøen og forhindre ny kø, samt legge til rette for en straffegjennomføring etter intensjonene i kriminalomsorgsmeldingen. Komiteen viser til at kapasitetsplanen er et grunnlagsdokument for de prioriteringer departementet vil gjøre med hensyn til eventuelle forslag om utbedring og utvidelse i eksisterende fengsel eller nybygg. Komiteen er kjent med at regjeringen har satt i gang en konseptvalgutredning for behov for soningsplasser i fylkene Buskerud, Vestfold, Telemark, Aust- og Vest-Agder. Etter kvalitetssikring (KS1) vil departementet komme tilbake med forslag til aktuelle tiltak for soningskapasiteten i denne delen av landet. Komiteen imøteser utfallet av denne konseptvalgutredningen. Forslag om eventuell utvidelse av soningskapasiteten vil komme gjennom ordinær budsjettbehandling i Stortinget.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre har gjentatte ganger etterlyst en politisk behandling av kapasitetsplanen i Stortinget. En slik forankring ville etter disse medlemmers oppfatning gitt Kriminalomsorgen forutsigbare signaler om framtidige investeringer og enhetsstruktur. Disse medlemmer konstaterer

at regjeringen ikke ønsker en slik bred og forankret politisk prosess på dette viktige feltet.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til at regjeringen har etablert et eget fengsel for utenlandske innsatte uten oppholdstillatelse ved Kongsvinger fengsel, avdeling Vardåsen, med 97 plasser. Soningstilbudet ved Kongsvinger skal være spesielt tilpasset behovet de straffedømte har med tanke på tilbakeføring til sitt hjemland etter soningsoverføring eller etter endt soning.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, imøteser en evaluering av erfaringene kriminalomsorgen gjør seg med et eget fengsel for utlendinger uten oppholdstillatelse, før departementet eventuelt etablerer flere egne fengsler for denne gruppen straffedømte.

Flertallet viser til at regjeringens mål med eget fengsel for utenlandske straffedømte uten opphold, er å utvikle et tilpasset tilbud til denne målgruppen, men med samme kvalitet som tilbudet til øvrige innsatte i norske fengsler. Dette skal blant annet gjøres gjennom styrket samarbeid og kompetanseoverføring i justissektoren, muliggjøring av sambruk av tjenester som tolketjenester m.m. Flertallet understreker at prinsippet om likhet for loven ligger til grunn for alle innsatte, uavhengig av statsborgerskap, og at det derfor ikke er aktuelt at det gis et dårligere tilbud i fengsel for utenlandske innsatte. Dette strider også mot våre internasjonale forpliktelser, som sier at vi ikke kan diskriminere grupper av innsatte på bakgrunn av deres status, etniske tilhørighet med videre. Med samme begrunnelse støtter ikke flertallet forslagsstillernes forslag om å ta dagpengene fra utlendingene. Dagpengene er tenkt å dekke innsattes behov for toalettartikler og andre personlige forbruksartikler som de innsatte selv må kjøpe med egne penger. Flertallet minner om at alle innsatte som soner en dom i norske fengsler har aktivitetsplikt, og at dagpengene er en ytelse for dette, uavhengig av om man er norsk eller utenlandsk statsborger.

Komiteen deler regjeringens mål om at utenlandske straffedømte uten opphold så raskt som mulig skal overføres til sitt hjemland for å fullføre soningen der. Dette skjer rutinemessig i de nordiske landene. Soningsoverføringer utenfor Norden gjennomføres som hovedregel gjennom den europeiske overføringskonvensjonen. Overføringer til land som ikke har ratifisert overføringskonvensjonen forutsetter en bilateral avtale om overføring. Komiteen

har registrert at antallet soningsoverføringer utenfor Norden har vært relativt beskjedne. Komiteen mener det er riktig at arbeidet med å effektivisere samarbeidet mellom politiet, utlendingsmyndighetene, kriminalomsorgen og Justis- og beredskapsdepartementet fortsetter.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til at regjeringen har det handlingsrommet som trengs for å håndtere behovet for soningsplasser. Skulle imidlertid situasjonen endre seg, ber flertallet regjeringen komme til Stortinget for eventuelle økte budsjettammer eller lovendringer.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet ønsker å henvise til argumentasjonen i forslaget, og slutter seg til begrunnelsen her. Disse medlemmer påpeker at utbetaling av økonomiske ytelser gjør det attraktivt å sitte i fengsel for mange utenlandske grupperinger. Personlige hygieneartikler bør derfor utleveres etter behov.

På denne bakgrunn ønsker disse medlemmer å fremme følgende forslag:

- «1. Stortinget ber regjeringen utarbeide og fremme forslag om en plan for å redusere fengselskøene og bygge ut langt flere lukkede plasser innenfor eksisterende murer. Det forutsettes at det ikke gis noen form for strafferabatt for å redusere soningskøene eller at domfelte soner med elektronisk kontroll der dette ellers ikke er normalt.
2. Stortinget ber regjeringen sørge for at alle økonomiske utbetalinger til utenlandske innsatte stoppes med umiddelbar virkning.
3. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å opprette egne varetektsfengsler for utlendinger med redusert standard og i tilknytning til grensoverganger.
4. Stortinget ber regjeringen umiddelbart utarbeide og fremme forslag om en plan med sikte på å overføre alle utenlandske kriminelle til egne fengsler etter modell av prosjektet i Kongsvinger. Da resosialiseringsargumentet ikke er gyldig, og prevensjonsargumentet får økt betydning for kriminelle utlendinger, forutsettes det at disse fengslene får en redusert standard.
5. Stortinget ber regjeringen se alle forslag i sammenheng med målet om at kriminelle utlendinger skal sone i eget hjemland.»

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre deler forslagsstillerens oppfatning av at kapasiteten i norske fengsler er under sterkt press, og at det er nødvendig med initia-

tiv som kan imøtekomme denne situasjonen. Disse medlemmer etterlyser, på samme måte som forslagsstillerne, en bred tilnærming fra regjeringen i de virkemidler som settes inn for å møte situasjonen.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

- «1. Stortinget ber regjeringen legge fram en kapasitetsplan for kriminalomsorgen, som særlig vektlegger reduksjon av soningskøene, økning av varetektsplasser og egne fengsler/avdelinger for utenlandske statsborgere med utvisningsvedtak.
2. Stortinget ber regjeringen legge frem oversikt over hvilke økonomiske og sosiale ytelser utenlandske statsborgere har i norske fengsler, og at det gjøres en vurdering av hvilke skjæringspunkter for opptjening som bør legges til grunn.
3. Stortinget ber regjeringen umiddelbart starte arbeidet med å intensivere antallet soningsoverføringer, og at det i noen tilfeller også åpnes for å kjøpe soningsplasser til utenlandske straffedømte i deres hjemland.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Fremskrittspartiet og Høyre:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen om å legge fram en kapasitetsplan for kriminalomsorgen, som særlig vektlegger reduksjon av soningskøene, økning av varetektsplasser og egne fengsler/avdelinger for utenlandske statsborgere med utvisningsvedtak.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen legge frem oversikt over hvilke økonomiske og sosiale ytelser utenlandske statsborgere har i norske fengsler, og at det gjøres en vurdering av hvilke skjæringspunkter for opptjening som bør legges til grunn.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen umiddelbart starte arbeidet med å intensivere antallet soningsoverføringer, og at det i noen tilfeller også åpnes for å kjøpe soningsplasser til utenlandske straffedømte i deres hjemland.

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen utarbeide og fremme forslag om en plan for å redusere fengselskøene og bygge ut langt flere lukkede plasser innenfor eksisterende murer. Det forutsettes at det ikke gis noen form for strafferabatt for å redusere soningskøene eller at

domfelte soner med elektronisk kontroll der dette elers ikke er normalt.

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen sørge for at alle økonomiske utbetalinger til utenlandske innsatte stoppes med umiddelbar virkning.

Forslag 6

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å opprette egne varetektsfengsler for utlendinger med redusert standard og i tilknytning til grenseoverganger.

Forslag 7

Stortinget ber regjeringen umiddelbart utarbeide og fremme forslag om en plan med sikte på å overføre alle utenlandske kriminelle til egne fengsler etter modell av prosjektet i Kongsvinger. Da resosialiseringargumentet ikke er gyldig, og prevensjonsargumentet får økt betydning for kriminelle utlendinger,

forutsettes det at disse fengslene får en redusert standard.

Forslag 8

Stortinget ber regjeringen se alle forslag i sammenheng med målet om at kriminelle utlendinger skal sone i eget hjemland.

Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og råår Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

Dokument 8:95 S (2012–2013) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Morten Ørsal Johansen, Hans Frode Kielland Asmyhr, Åse Michaelsen, Ulf Leirstein og Per Sandberg om en økning i antall og reform av norske fengselsplasser – bifalles ikke.

Oslo, i justiskomiteen, den 6. juni 2013

Per Sandberg
leder

Tove-Lise Torve
ordfører